

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.19.262

**Inventaris van het archief van het
Nationaal Comité Handhaving
Rijkseenheid (NCHR) 1946-1952**

Versie: 19-10-2020

H.H. Jongbloed

Nationaal Archief, Den Haag 2015

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	7
De verwerving van het archief.....	8
Inhoud en structuur van het archief.....	9
Inhoud.....	9
Selectie en vernietiging.....	9
Verantwoording van de bewerking.....	9
Ordening van het archief.....	9
Verwant materiaal.....	10
Beschikbaarheid van kopieën.....	10
Verwante archieven.....	10
Publicaties.....	10
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Stichting Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid

Archiefbloknummer:

I142

Omvang:

25 inventarisnummer(s); 0,40 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Stichting Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid, 1945-1952

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het archief bevat stukken over in de organisatie en werkwijze van het Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid, dat zich onder leiding van prof.mr. P.S. Gerbrandy keerde tegen het akkoord van Lingaddjati (november 1946) over de Indonesische onafhankelijkheidskwestie.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Stichting Nationaal Comité Handhaving
Rijkseenheid, nummer toegang 2.19.262, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Rijkseenheid, 2.19.262, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

De oprichtingsvergadering van het Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid (NCHR) vond plaats op 14 december 1946, als uitvloeisel van een radiorede van prof. mr. P.S. Gerbrandy van 2 december 1946 waarin hij stelling nam tegen het in november 1946 gearafaerde akkoord van Lingaddjati tussen de Nederlandse regering en de regering van de Republiek Indonesië. De brede bijval die Gerbrandy's rede ondervond, leidde tot de oprichting van het Comité. Bij notariële acte van 28 maart 1947 werd daaronder een formele juridische basis gelegd, die het comité de vorm van een stichting gaf. De oprichting daarvan werd verricht door Gerbrandy zelf, oud-minister van Koloniën C.J.I.M. Welter, generaal b.d. H.G. Winkelman en drs. W. Reyseger, handelend voor zichzelf en als gemachtigde van een mej. J.E. van Ravesteyn. De oprichtingsakte formuleerde dat verandering van de grondwettelijke structuur en staatsorde van het Koninkrijk uitsluitend behoorde te geschieden langs de in de grondwet voorgeschreven weg en niet langs wegen waardoor de grondwetgever bij voorbaat gebonden werd. Voor een regeling van de Indische kwestie achtte het Comité daarom de handhaving van de Rijkseenheid een onmisbare voorwaarde. Het Comité zou een algemeen bestuur kennen waaruit een dagelijks bestuur zou kunnen worden gevormd. Dat gebeurde ook dadelijk. Zowel van het algemene als het dagelijkse bestuur werd Gerbrandy voorzitter en Reyseger secretaris. De stichting besloot in januari 1950 in liquidatie te gaan met als liquidateurs Gerbrandy, Welter, J.W. Meyer Ranneft en H.G. Winkelman. In augustus 1952 was de liquidatie voltooid en werd de stichting opgeheven. ¹

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

Bescheiden over de werkzaamheid van het Comité waren al bekend uit de archieven van met name Gerbrandy ² en Meyer Ranneft ³. Uit een conglomeraat van archieven die alle in verband staan met de persoon van drs. W. Reyseger (1901-1976), is een deel van het secretariaatsarchief van het comité tevoorschijn gekomen. Zwaartepunt van dit conglomeraat-Reyseger was het archief van de Tweede Afdeling, de 'politieke' afdeling, van het Ministerie van Algemene Zaken, dat de voorzitter van de ministerraad dr. H. Colijn in juli 1937 had opgericht om verlost te zijn van het beheer van een vakdepartement. Reyseger was hoofd van die Tweede Afdeling geworden. In augustus 1945 werd hij benoemd tot secretaris van de Raad voor het Rechtsherstel en vervolgens ingaande 1 oktober 1955 tot secretaris-generaal van de Stichting Reactor Centrum Nederland te Petten. Zijn archiefconglomeraat liet hij bij de Raad voor het Rechtsherstel achter, waar het in 1957 onder de naam 'AZ-archief van Reyseger' bekend stond ⁴. Vandaar is

1 NL-HaNA 2.21.068 Gerbrandy inv.nr. 115.

2 NL-HaNA 2.21..068 Gerbrandy inv.nrs. 115-154 en 194-207.

3 NL-HaNA 2.21.121 Meyer Ranneft inv.nrs. 113-127 en 774.

4 http://nl.wikipedia.org/wiki/Willem_Reyseger. Nationaal Archief, archief van de Raad voor het Rechtsherstel, Secretariaat, in bewerking, voorlopig inv.nr. 52, circulaire van 21 maart

het, vermoedelijk wel door toedoen van G. Puchinger, overgegaan naar de Abraham Kuypersstichting – Puchinger promoveerde immers in 1969 op zijn dissertatie Colijn en het einde van de coalitie en heeft daarbij aantoonbaar met het archief van de Tweede Afdeling van het ministerie van Algemene Zaken (1937) gewerkt. Van de Kuypersstichting is het conglomeraat-Reyseger overgegaan naar het Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme (HDCNP) aan de Vrije Universiteit, opgericht door Puchinger, waar het bekend stond onder de benaming 'Ministerieel archief Colijn'. In het kader van de bewerking in 2010-2013 van een tiental archiefbestanden bij het HDCNP waaraan de naam van Colijn kleefde, is het conglomeraat-Reyseger in 2013 door het HDCNP aan het Nationaal Archief afgestaan en bij akte van 23 september / 2 oktober 2015 formeel geschonken. Daar bleek de werkelijke samenhang van de de archieven in het conglomeraat, dat vervolgens in zijn respectieve onderdelen uiteengenomen is en verwerkt.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Het archief is door schenking verworven.

1957 van de secretaris- generaal van het ministerie van Justitie aan alle onder dat ministerie ressorterende organen om opgave van beschikbare archiefruimte, waarop bij de Raad voor het Rechtsherstel is bijgeschreven: 'Het AZ-archief van Hr. Reyseger niet meerekenen, dat moet eerstdaags verdwijnen'.

Inhoud en structuur van het archief

INHOUD

Het fragmentarische karakter van het archief permitteert geen conclusies over de oorspronkelijke structuur. Over de inhoud geven de beschrijvingen voldoende inlichtingen.

SELECTIE EN VERNIETIGING

Bij de bewerking is geen selectie en/of vernietiging toegepast. Inv.nr. 6 heeft waterschade opgelopen waarop vervolgens schimmelwoekering is opgetreden. Dat materiaal is gedesinfecteerd maar herstel van de aangerichte materiële schade was niet zinvol zo al mogelijk.

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

Het archief is overeenkomstig gebruikelijke standaarden beschreven.

ORDENING VAN HET ARCHIEF

Door het fragmentarische karakter van het archief kon worden volstaan met een chronologische ordening van de beschrijvingen.

Verwant materiaal**BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN**

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

VERWANTE ARCHIEVEN

Verwant materiaal is aanwezig in de archieven van prof.mr. P.S. Gerbrandy en J.W. Meyer Ranneft.

PUBLICATIES

C. Fasseur, *Eigen meester, niemands knecht, het leven van Pieter Sjoerds Gerbrandy minister-president van Nederland in de Tweede Wereldoorlog* (Amsterdam 2014)

R. Stevens, 'Een (buiten)parlementaire lobby: het Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid 1946-1950', in *Politiek(e) opstellen : jaarlijkse uitgave van het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis van de Juridische Faculteit*, 15-16 (1995-1996), Nijmegen 1996, p. 113-135, ook [via internet](#) beschikbaar.

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDELEN

- 1** Verslag van het bezoek van 15-20 september 1946 van een groep Nederlanders onder leiding van P.J. Koets aan Republikeins gebied op Java. Doorslag.
1946
- 2** Circulaires van het NCHR aan de regionale en plaatselijke comités, merendeels gestencild.
1947
- 3** Mededelingenblad, concepten en gedrukt.
1947
- 4** Correspondentie met plaatselijke afdelingen.
1947
Bevat: Amsterdam, Doetinchem, Geldermalsen, Leiden, Schouwen-Duiveland, IJzendijke, Zaltbommel; Hendrik-Ido-Ambacht, Hengelo, 's-Hertogenbosch, Herwijnen, Heteren, Heusden, Hillegom, Hilversum, Hoedekenskerke, Hoenkoop, Holten, Honselersdijk, Hoofddorp, Hoogeveen, Hoogezand, Hoog Keppel, Hoogkerk, Hoorn, Hornhuizen, Huizen, Hulst, Hummelo, Hijlaard; Laren, Leens, Leerdam, Leeuwarden, Leiden, Leimuiden, Lekkerkerk, Lellens, Lemelerveld, Lexmond, Lheebroek, Lichtenvoorde, De Lier, Linschoten, Lisse, Lochem, Loenen aan de Vecht, Het Loo, Loosdrecht, Loosduinen, Loppersum, Lutten (Dedemsvaart), de Lutte, Lunteren.
- 5** Correspondentie met Provinciale Comités.
1947
Bevat: Meerdere of alle, Drenthe, Friesland, Gelderland, Groningen, Noord-Brabant, Noord-Holland, Overijssel, Utrecht, Zeeland, Zuid-Holland.
- 6** Correspondentie met P.E. Hofstede te Wassenaar, secretaris en penningmeester van de 'Actie Oranje-Groen' ter ondersteuning van het NCHR.
1947
- 7** Presentielijsten van vergaderingen op 16 augustus, 25 september en 2 december 1947.
1947
- 8** Lijst van aanvragen voor spreekbeurten en van sprekers van het NCHR.
1947
- 9** Tekst van een telegram aan de koningin van de landelijke bijeenkomst van het NCHR op 27 september 1947.
1947

-
- 10** Notities, memoranda en beschouwing over doel en programma van het NCHR.
1947
- 11-12** Weekdeclaraties wegens loon en overwerk van medewerkers van het bureau van het NCHR, met weekstaten van loon, inhoudingen en uitbetalingen.
1947-1948
- 11** 1947 juni-december
- 12** 1948 januari-maart
- 13** Correspondentie met P.G. Laernoes te Ermelo, fondsenwerver.
1947-1948
- 14** Correspondentie met individuele correspondenten en leveranciers met namen beginnend op L en M.
1948
- 15** Correspondentie met plaatselijke afdelingen.
1948
Bevat: Paesens, St. Pancras, Pernis, Putten, Puttershoek, Randwijk, Reede-Reeuwijk, Rhenen, Ridderkerk, Rilland-Bath, Roden, Roermond, Roodeschool, Rotterdam, Rijsoord, Sassenheim, Schagen, Scharnegoutum, Scheemda, Schiedam, Schildwolde, Schipluiden, Schoonebeek, Schoonhoven, Sliedrecht, Slochteren, Sluis, Sneek, Sondel, Souburg, Spijk, Stadskanaal, Stavenisse, Staveren, Stedum, Steenwijk, Stellendam, Surhuisterveen.
- 16** Correspondentie met plaatselijke afdelingen inzake de zgn. 'Soldaten-actie'.
1948
- 17** Verslag van de vergadering van het NCHR op 26 juli 1947.
Gestencild.
1948
- 18** Overzicht van de nieuwe spelling.
1948
- 19** Rekeningafschriften met bijlagen van de rekening van het NCHR bij de NHM.
1950-1951
- 20** Correspondentie met A. van Schelven, chirurg te Den Haag, met bijlagen.
1951
- 21** Lijst van plaatselijke afdelingen, op beginletter van plaatsnaam.
1947

- 22** Propagandamateriaal dienende om de Republiek Indonesië communistische inspiratie aan te wrijven.
c. 1947
- 23** Intekenlijst voor sluitzegels van het NCHR.
1947
- 24** Vragen gesteld op een bijeenkomst van NCHR met antwoorden van Gerbrandy.
c. 1947
- 25** Lijst van NCHR-dossiers op te bergen in de ladenkast bij Gerbrandy thuis.
c. 1950